

Đánh giá tình hình xây dựng và ban hành văn bản quy phạm pháp luật của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ và đề xuất, kiến nghị hoàn thiện quy định của Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật¹

Trong thời gian qua, công tác xây dựng, hoàn thiện hệ thống pháp luật và thi hành pháp luật luôn được Đảng, Nhà nước quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện; Ban cán sự đảng và Lãnh đạo Bộ Xây dựng cũng luôn quan tâm đặc biệt tới công tác xây dựng pháp luật của Bộ và xác định đây là 01 trong 03 đột phá chiến lược của ngành Xây dựng. Ban cán sự đảng Bộ Xây dựng, Bộ trưởng Bộ Xây dựng đã ban hành nhiều văn bản chỉ đạo điều hành công tác xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật như: Chỉ thị số 02-CT/BCSD ngày 27/12/2021 về việc nâng cao chất lượng công tác xây dựng pháp luật và thi hành pháp luật của Bộ Xây dựng; Quyết định số 619/QĐ-BXD ngày 15/7/2022 ban hành Quy chế soạn thảo, ban hành văn bản quy phạm pháp luật thuộc phạm vi chức năng quản lý nhà nước của Bộ Xây dựng; Quyết định số 1345/QĐ-BXD ngày 27/12/2022 ban hành Hệ thống quản lý chất lượng theo tiêu chuẩn quốc gia TCVN ISO 9001:2015 của khối Văn phòng Bộ và các Vụ chức năng thuộc Bộ Xây dựng... Cùng với sự nỗ lực của ngành Xây dựng, trong quá trình xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật, Bộ Xây dựng cũng luôn nhận được sự quan tâm, phối hợp của các cơ quan của Quốc hội, các Bộ, ngành, cơ quan liên quan. Nhờ đó, công tác xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật của Bộ Xây dựng thời gian qua đã đạt được một số kết quả nhất định.

1. Kết quả đạt được

Từ ngày 01/7/2016 (thời điểm Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015 có hiệu lực thi hành) đến nay, Bộ Xây dựng đã chủ trì soạn thảo, trình cấp có thẩm quyền ban hành 41 văn bản (gồm: 04 Luật, 01 Nghị quyết của Ủy ban Thường vụ Quốc hội, 28 Nghị định, 08 Quyết định của Thủ tướng Chính phủ). Đồng thời, đã trình Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ nhưng chưa ban hành 04 văn bản (01 Nghị định, 03 Quyết định của Thủ tướng Chính phủ).

Trong quá trình lập đề nghị, soạn thảo văn bản, Bộ Xây dựng luôn tuân thủ quy trình, thủ tục theo quy định của pháp luật về ban hành văn bản quy phạm pháp luật. Các văn bản quy phạm pháp luật được đề xuất, ban hành nhằm đáp ứng các yêu cầu về cải cách hành chính, tăng cường phân cấp, phân quyền, giải quyết các vấn đề bất cập trên thực tiễn, bảo đảm tính thống nhất, đồng bộ của hệ thống pháp luật; cụ thể như:

- Thứ nhất, đề xuất sửa đổi, bổ sung ban hành mới nhiều văn bản quy phạm pháp luật với những điểm đổi mới, đáp ứng yêu cầu cải cách, đơn giản hóa thủ tục hành chính, cải thiện môi trường đầu tư kinh doanh, tăng cường phân cấp

¹ Tham luận của Bộ Xây dựng.

quản lý nhà nước; tập trung vào các nội dung: tăng cường phân cấp cho địa phương, tạo chủ động cho người quyết định đầu tư, chủ đầu tư trong thẩm định báo cáo nghiên cứu khả thi, thiết kế xây dựng triển khai sau thiết kế cơ sở, kiểm tra công tác nghiệm thu; phân cấp toàn diện thẩm quyền cấp giấy phép xây dựng, chứng chỉ hành nghề kiến trúc, cấp giấy phép hoạt động xây dựng cho nhà thầu nước ngoài, cấp Giấy chứng nhận đủ điều kiện hoạt động thí nghiệm chuyên ngành xây dựng; xã hội hóa công tác sát hạch, cấp chứng chỉ; phân cấp cho một số địa phương phê duyệt điều chỉnh cục bộ quy hoạch xây dựng; hoàn thiện chính sách ưu đãi cho chủ đầu tư dự án nhà ở xã hội; làm rõ về các loại bất động sản được đưa vào kinh doanh, hợp đồng trong kinh doanh bất động sản; công khai thông tin về bất động sản trước khi đưa vào kinh doanh; cắt giảm, đơn giản hóa ngành, nghề, điều kiện đầu tư kinh doanh; tích hợp, đơn giản hóa thủ tục hành chính; bãi bỏ một số giấy phép, thủ tục hành chính không cần thiết...

- Thứ hai, đề xuất nhiều chính sách mới, nhiều quy định để giải quyết các vấn đề bất cập trên thực tiễn, giải quyết các vấn đề an sinh xã hội; tập trung vào các nội dung: quy hoạch, kiến trúc; cải tạo, xây dựng lại nhà chung cư; quy định nhằm bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp của người dân trong khu vực có quy hoạch chậm triển khai; mở rộng đối tượng được mua nhà ở xã hội; phát triển nhà lưu trú công nhân, nhà ở cho lực lượng vũ trang; tăng cường vai trò của chính quyền địa phương trong việc chăm lo nhà ở của người dân; thanh toán trong mua bán nhà ở hình thành trong tương lai...

- Thứ ba, chủ động rà soát, loại bỏ sự chồng chéo, mâu thuẫn trong các văn bản quy phạm pháp luật thuộc các lĩnh vực quản lý nhà nước của Bộ với các văn bản quy phạm pháp luật có liên quan; tập trung vào các nội dung: quy hoạch xây dựng, quy hoạch đô thị; hành nghề kiến trúc, thi tuyển kiến trúc; trình tự, thủ tục quyết định chủ trương đầu tư; quy định về nhà đầu tư/chủ đầu tư; nội dung, đối tượng lập báo cáo nghiên cứu tiền khả thi; cấp giấy phép xây dựng; kinh doanh quyền sử dụng đất, chuyển nhượng dự án bất động sản; hình thức hợp đồng BT...

2. Một số khó khăn, vướng mắc

Bên cạnh kết quả đạt được, trong quá trình xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật của Bộ Xây dựng còn có một số khó khăn, vướng mắc, cụ thể:

2.1. Về quy định của Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật

(i) Thiếu các quy định nhằm bảo đảm sự lãnh đạo của Đảng, thể chế hóa kịp thời chỉ đạo của Đảng trong công tác xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, ví dụ như:

- Chưa có quy định tiêu chí xác định loại văn bản cần lấy ý kiến Đảng đoàn, Ban cán sự đảng, thời điểm lấy ý kiến, nội dung cần lấy ý kiến... trong trình tự, xây dựng ban hành văn bản quy phạm pháp luật để thể chế hóa nhiệm vụ của Đảng đoàn, Ban cán sự đảng quy định tại Quy định số 97-QĐ/TW ngày 07/02/2023 của

Ban Chấp hành Trung ương².

- Chưa có quy định các tiêu chí rõ ràng để xác định 01 chính sách có lồng ghép “lợi ích nhóm”, “lợi ích cục bộ” hay không, thế nào là “thể chế hóa kịp thời” theo chỉ đạo tại Nghị quyết số 27/NQ-TW ngày 09/11/2022, Kết luận số 19-KL/TW ngày 14/10/2021³.

(ii) Quy trình xây dựng một số loại văn bản quy phạm pháp luật còn phức tạp.

(iii) Phân định trách nhiệm, quyền hạn giữa các cơ quan, tổ chức, cá nhân trong công tác xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, rà soát, hệ thống hóa, kiểm tra văn bản quy phạm pháp luật, tổ chức thi hành pháp luật chưa tách bạch, rõ ràng.

(iv) Sự tham gia của các chủ thể trong quy trình xây dựng pháp luật đôi lúc chưa hiệu quả.

(v) Việc gắn kết giữa công tác kiểm tra, rà soát, hệ thống hóa, theo dõi tình hình thi hành pháp luật với công tác xây dựng pháp luật còn chưa chặt chẽ.

2.2. Về các điều kiện bảo đảm triển khai Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật

Các điều kiện bảo đảm triển khai có hiệu quả Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật còn hạn chế:

- Chưa có chính sách thu hút nhân tài, chế độ đãi ngộ cho người làm công tác xây dựng pháp luật, chế độ tiền lương chưa tương ứng với chức năng, nhiệm vụ, vị trí việc làm.

- Kinh phí bố trí cho công tác xây dựng pháp luật và theo dõi tình hình thi hành pháp luật còn hạn chế, chưa được cải thiện, chưa tương ứng với các giai đoạn của quy trình xây dựng văn bản.

- Thiếu cơ sở dữ liệu về tình hình thi hành pháp luật làm cơ sở cho việc đánh giá, tổng kết thực tiễn trong quá trình xây dựng pháp luật.

3. Đề xuất, kiến nghị

Qua thực tiễn triển khai công tác xây dựng, ban hành văn bản quy phạm

² Khoản 2 Điều 2 Quy định số 97-QĐ/TW ngày 07/02/2023 của Ban Chấp hành Trung ương về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn, cơ cấu tổ chức, mối quan hệ công tác của đảng đoàn, ban cán sự đảng ở Trung ương quy định đảng đoàn, ban cán sự đảng thảo luận tập thể, biểu quyết và quyết nghị các vấn đề, trong đó, có: *lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng văn bản quy phạm pháp luật quan trọng mà đảng đoàn, ban cán sự đảng, cơ quan có trách nhiệm soạn thảo.*

³ Kết luận số 19-KL/TW ngày 14/10/2021 của Bộ Chính trị về định hướng Chương trình xây dựng pháp luật nhiệm kỳ Quốc hội khóa XV, Nghị quyết số 27/NQ-TW ngày 09/11/2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới đã chỉ đạo “*chống tiêu cực ngay trong công tác xây dựng pháp luật, không bị chi phối, tác động bởi các hành vi không lành mạnh của bất cứ tổ chức, cá nhân nào, không để xảy ra tình trạng lồng ghép “lợi ích nhóm”, lợi ích cục bộ của cơ quan quản lý nhà nước trong văn bản pháp luật*”, “*kiên quyết chống tiêu cực, “lợi ích nhóm” trong công tác xây dựng pháp luật.*”

Nghị quyết số 27/NQ-TW ngày 09/11/2022 đã chỉ đạo “*thể chế hóa kịp thời, đầy đủ và tổ chức thực hiện hiệu quả chủ trương, đường lối của Đảng*”.

pháp luật thời gian qua, Bộ Xây dựng đề xuất, kiến nghị một số nội dung sau:

(i) Cải cách đồng bộ quy trình xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật, tổ chức thi hành pháp luật với cải cách công tác cán bộ, vị trí việc làm, chế độ, tiền lương cho công chức làm công tác xây dựng pháp luật, bố trí kinh phí xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, tổ chức thi hành pháp luật; trong đó, trọng tâm là:

- Sửa đổi, bổ sung Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật và văn bản quy định chi tiết thi hành nhằm mục tiêu bảo đảm sự lãnh đạo của Đảng, thể chế hóa kịp thời yêu cầu của Đảng về tiếp tục đổi mới, hoàn thiện quy trình xây dựng pháp luật, đổi mới cơ chế thi hành pháp luật, gắn kết chặt chẽ giữa xây dựng pháp luật với thực hiện pháp luật tại Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 và tháo gỡ các khó khăn, vướng mắc trong thời gian qua.

- Đổi mới cơ chế phân bổ, sử dụng hiệu quả kinh phí xây dựng và thi hành pháp luật; coi đây là nhiệm vụ chi đặc thù, độc lập với chi thường xuyên ngân sách nhà nước phân bổ theo tiêu chí biên chế.

- Khẩn trương thể chế hóa chủ trương của Đảng về nguồn nhân lực xây dựng pháp luật, thu hút, trọng dụng nhân tài, cải cách tiền lương theo vị trí việc làm; có chính sách thu hút những người thực sự có đức, có tài, có tầm nhìn và năng lực trong hoạch định chính sách pháp luật làm công tác xây dựng pháp luật, chính sách ưu tiên nguồn nhân lực làm công tác xây dựng pháp luật và coi đây là giải pháp đột phá trong việc nâng cao chất lượng công tác xây dựng pháp luật.

(ii) Đẩy nhanh xây dựng cơ sở dữ liệu về tình hình thi hành pháp luật để có dữ liệu, thông tin chính xác, đầy đủ làm cơ sở cho việc đánh giá thực tiễn, tổng kết thi hành trong quá trình xây dựng pháp luật.